

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล

The Model of basic education system management to enhance the quality of education of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 to World Class Standard School

สายใจ พวงสายใจ¹, อ.ดร.ประเวศ เวชชะ², อ.ดร.ไพโรภ รัตนชูวงศ์³ และ อ.ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว⁴
Saijai Paungsaijai¹, Dr.Prawet Wetcha², Dr.Pairop Rattanachuwong³ and Dr.Somkiet Tunkaew⁴



บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน ดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากเกณฑ์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา รายงานประจำปี (SAR) ของโรงเรียน นำผลการวิเคราะห์ไปยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ สพป.เชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ แต่ละด้านประกอบด้วย 4 ระบบ ได้แก่ ระบบหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนรู้ ระบบบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการ โดยในแต่ละระบบนั้นมีองค์ประกอบของการบริหารจัดการ 3 ประการ คือ หลักการบริหารจัดการ กระบวนการบริหาร และบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง การนำรูปแบบไปใช้สถานศึกษาจะต้องประเมินสถานะของโรงเรียนโดยใช้ MEDFAI Model เพื่อเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานะของโรงเรียน มีความถูกต้องและเหมาะสม

¹ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Doctor of Education Program in Educational Administration, Chiangrai Rajabhat University

³ Corresponding author. Tel. 09-1858-0481 E-mail: Medfai55@gmail.com

ตามหลักการ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลได้

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา, โรงเรียนมาตรฐานสากล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3



Abstract

This research aims to developed The Model of basic education system management to enhance the quality of education of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 to World Class Standard School. Research using quantitative and qualitative research. Analyze data from World Class Standard School and Internal and External Quality Assurance and The self-assessment report (SAR). Provides an analysis of The Model of basic education system management to enhance the quality of education of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 to World Class Standard School.

The research found that The Model of basic education system management to enhance the quality of education of Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3 to World Class Standard School. There are 3 aspects: curriculum instruction and quality management system. Each aspects consists of four systems, namely, the Curriculum System, the Learning Management System, The Learning environment System and Management System. Each system has three components: Management principles, Management process and the roles of those stakeholder. Applying the model to a school must evaluate the state of the school using the MEDFAI Model to select the model that best suits the school status. Accuracy and suitability of the principles. Can be used to benefit the school to raise the quality of education to World Class Standard School.

Keywords: The Model of basic education system management, World Class Standard School, Chiangrai Primary Educational Service Area Office 3



ความสำคัญของปัญหา

คุณภาพการจัดการศึกษามีการติดตามตรวจสอบด้วยการประกันคุณภาพตามหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดไว้ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานและมุ่งพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ แบ่งออกเป็น กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน (8 ตัวบ่งชี้) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ (2 ตัวบ่งชี้) และ กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม (2 ตัวบ่งชี้) จะเห็นได้ว่ามีความพยายามในการยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข หลายประการ ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษา พบว่า มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐาน

ตามเกณฑ์ประเมินของ สมศ. อย่างไรก็ตาม ในการประเมินรอบสองของ สมศ. พบว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 22,425 แห่ง มีถึงร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553: 13) นอกจากนี้ หลังจากมีผลประเมินจากหลายภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศต่างชี้ชัดตรงกันว่า คุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำ เช่น การจัดลำดับโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA: Programme for International Student Assessment) เพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งดำเนินการโดย OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) การประเมินนักเรียนไทย ในปี 2012 ผลการประเมินยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในการจัดอันดับของเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ประจำปี 2012-2013 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 38 จากทั้งหมด 144 ประเทศ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะเรื่องสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and primary education) ไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 78 ซึ่งนอกจากนั้น สถานศึกษายังคงต้องมีการประเมินในหลากหลายรูปแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และบริบทของตนเอง อาทิ การประเมินโรงเรียนดีศรีตำบล โรงเรียนรางวัลพระราชทาน โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนมาตรฐานสากล

โรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานของสากล หรือมาตรฐานของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูง เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเทศไทยดำรงอยู่ในเวทีระดับนานาชาติได้อย่างรู้เท่าทัน สมศักดิ์ศรี ได้รับประโยชน์ในสิ่งที่ควร จะได้รับและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขับเคลื่อนการพัฒนาระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนดีมีมาตรฐานสากล โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มอบนโยบายแก่โรงเรียนในโครงการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพร้อมกันทั่วประเทศ ซึ่งก็เป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาให้มีมาตรฐานเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของครูให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ โดยสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การสร้างเสริมและพัฒนาคู่มือที่มีคุณลักษณะที่ดีในการจัดการเรียนรู้ (ประเวศ, 2559: 670) หรือกำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ก้าวสู่เป้าหมายได้นั่นเอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 153 โรงเรียน มีสถานศึกษาเอกชนในระบบ จำนวน 18 โรงเรียน และมีสถานศึกษาเอกชนนอกระบบ จำนวน 20 โรงเรียน เมื่อพิจารณาการได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลแล้วพบว่า ยังไม่มีโรงเรียนเข้าร่วมแต่อย่างใด นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ด้านผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น คือ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษนี้ และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ก็อยู่ในระดับพอใช้และควรปรับปรุงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้โรงเรียนจำนวนมากไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาจาก สมศ. อีกทั้งผลการประเมินการสอบ PISA และผลการทดสอบ (O - NET) ปีการศึกษา 2557-2558 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าร้อยละ 50

สพป.เชียงราย เขต 3 ได้สรุปผลการรายงานการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2558 ด้านมาตรฐานการจัดการศึกษาที่มีสภาพปัญหา พบว่า ครูมีภาระงานและงานพิเศษมากกว่าการปฏิบัติหน้าที่ทำการสอน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ครูบางส่วนขาดทักษะและประสบการณ์การใช้เทคนิคการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะครูที่บรรจุใหม่ บางโรงเรียนมีครูอัตราจ้างจำนวนมาก มีประสบการณ์น้อย อีกทั้งยังขาดขวัญและกำลังใจในสถานภาพของตนเอง ส่งผลไปถึงคุณภาพของผู้เรียน และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558: 6-7)

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถนำพานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลได้แล้ว จะต้องมีการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบ โดยพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบเพื่อให้ได้ผู้เรียนมีคุณภาพและมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างเต็มภาคภูมิ



วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน



วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัย โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์เกณฑ์โรงเรียนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการจำแนกโรงเรียนใน สพป.ชร เขต 3 โดยวิเคราะห์จากเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา นำไปจำแนกประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำนวน 153 โรงเรียน ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2557 โดยจำแนกโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานนี้เป็นระดับคุณภาพจำนวน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาสู่เกณฑ์มาตรฐานสากล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ระดับละ 1 คน รวม 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้บริหารที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา หรือมีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ที่สอดคล้อง กับสภาพของโรงเรียน มีการดำเนินการโดย

3.1 สังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากสภาพการจัดการศึกษา และเหตุปัจจัย ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ ที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

3.2 กำหนดร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ที่สอดคล้องกับ สภาพของโรงเรียน (ร่างที่ 1)

3.3 ตรวจสอบและยืนยันการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ที่สอดคล้อง กับสภาพของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 1 คน โดยทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา นำผลจากการจัดกิจกรรม การจดบันทึก มาสรุปวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (ร่างที่ 2)

3.4 ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับ สภาพของโรงเรียน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและสามารถ นำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปใช้ได้จริง จำนวน 5 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของโรงเรียน ในแต่ละกลุ่มคุณภาพ ตามขั้นตอนที่ 2 จำนวน 4 คน และนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถและเป็นหนึ่งใน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 คน ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิใน 4 ด้าน คือด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์



ผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของ สพป.เชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน พบว่า

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากลนั้น มีการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เมื่อนำเกณฑ์ดังกล่าวมาประเมินสถานศึกษาใน สพป.เชียงราย เขต 3 นั้น สามารถแยกระดับสถานศึกษา ตามบริบทได้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 14.17 ดีมาก ร้อยละ 62.75 ดี ร้อยละ 20.59 และพอใช้ ร้อยละ 1.96

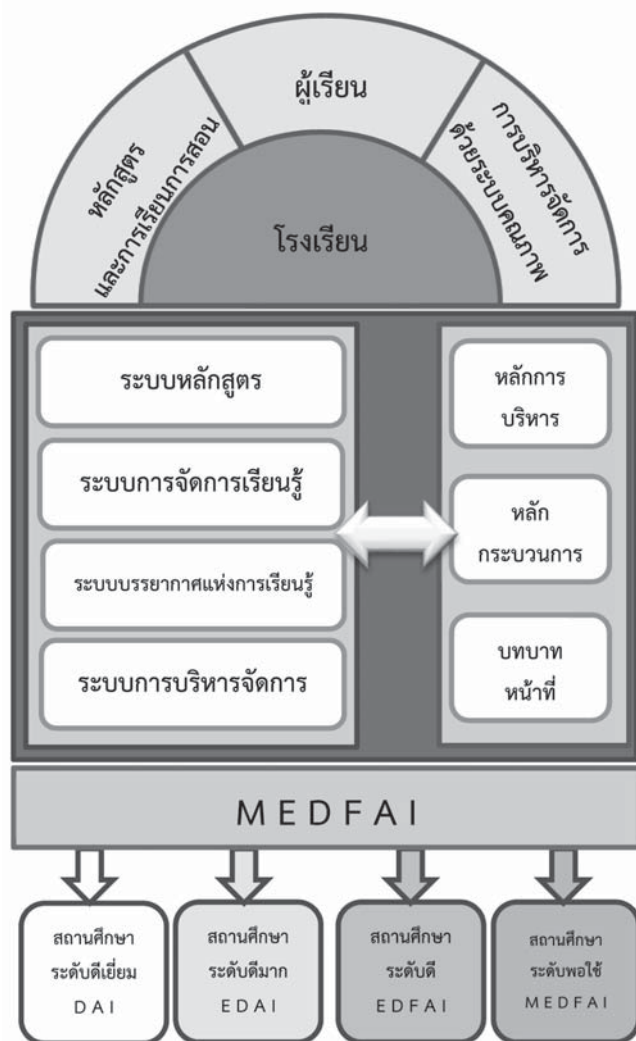
2. เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่ เกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล

2.1 เหตุปัจจัยจุดรั้ง บุคลากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอกับความต้องการ หลักสูตรสามารถ เทียบโอนได้เฉพาะในประเทศ ครูมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนมากเกินไป อีกทั้งผลการทดสอบระดับชาติ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรยังให้ความสำคัญกับการนำพาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากลน้อย

การบริหารจัดการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์, ทรัพยากร ที่ได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐไม่เพียงพอ ต้องอาศัย สมาคม/ชมรม สมาคมผู้ปกครอง หรือชมรมศิษย์เก่าของโรงเรียน เป็นส่วนขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา

2.2 เหตุปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารสถานศึกษาด้วยระบบคุณภาพ บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่างๆ มีการจัดการโรงเรียน มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีการวางแผนการจัดการศึกษา บริหารด้วยระบบคุณภาพ และมีการจัดการความรู้ KM ทั้งระดับห้องเรียนและสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ ครูมีความรู้ ความสามารถ

3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ไปสู่มาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน โดยสามารถพัฒนาได้จาก MEDFAI Model ดังนี้



ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล

จากภาพที่ 1 การที่สถานศึกษาจะเข้าสู่มาตรฐานสากล 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ จะต้องมีการเตรียมการใน 4 ระบบ ในการพัฒนาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล คือ ระบบหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบบรรยากาศแห่งการ

เรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการ แต่ละระบบมีหลักการสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพ ได้แก่ หลักการบริหารจัดการ หลักกระบวนการบริหาร บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง รายละเอียด ดังนี้

3.1 เป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล

โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เทียบเคียงมาตรฐานสากล มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

3.1.1 ด้านผู้เรียน เป็นการวัดคุณภาพความสำเร็จของผู้เรียนทั้งความสามารถในเชิงวิชาการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบทั้งในระดับชาติและนานาชาติ อีกทั้งความสามารถในการคิด ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.1.2 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน วัดคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ เทียบเคียงมาตรฐานสากล สอนวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ด้วยภาษาอังกฤษ ใช้หนังสือเรียนที่มีมาตรฐาน และมีการวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน

3.1.3 ด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เป็นการวัดคุณภาพของการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร (ผู้อำนวยการ และครู) ระบบการบริหารจัดการ ปัจจัยพื้นฐาน เครือข่ายร่วมพัฒนา และการวิจัย และการพัฒนา

3.2 กระบวนการในการพัฒนา

3.2.1 ระบบ

การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากลนั้น จะต้องจัดระบบการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ระบบ คือ ระบบหลักสูตร ระบบการจัดการการเรียนรู้ ระบบบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

3.2.2 หลักการสำคัญ

การจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานให้บรรลุตามระบบการจัดการศึกษา มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) หลักการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หลักภาวะผู้นำ (Leadership)

2) หลักกระบวนการบริหาร การวางแผน การนำไปใช้ การสนับสนุน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินผล

3) บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของผู้เรียน บทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน บทบาทของคณะกรรมการ บริหาร สถานศึกษา

3.3 วิธีการสู่ความสำเร็จ

วิธีการที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุผลตามมาตรฐานสากล มีองค์ประกอบของความสำเร็จ คือ การบริหารจัดการ (M: Management) การประเมินผล (E: Evaluation) การพัฒนา (D: Developed) บริบท (F: Fundamental) การปฏิบัติ (A: Action) นวัตกรรม (I: Innovation) ซึ่งรายละเอียด มีดังนี้

3.3.1 M: Management การบริหารจัดการ

โรงเรียนต้องมีการวางแผนเรื่องอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจ บทบาทหน้าที่ ตั้งแต่กระบวนการสรรหา การพัฒนา การสร้างขวัญกำลังใจ การกำกับติดตาม การให้คุณ ใจให้โทษตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ที่สอดคล้องกับยุคสมัยอย่างเหมาะสมและครบถ้วน ผลิตภัณฑ์ บริการ วัตถุดิบหรือ อุปกรณ์สนับสนุน จัดระบบ การบริการผู้รับบริการอย่างเหมาะสมทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดคุณภาพ และมีประสิทธิผล และใช้วัตถุดิบในพื้นที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบริบท นำหลักการบริหารจัดการมาใช้ร่วมกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม มีระบบการบริหาร งบประมาณที่ดีและถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนการหาแหล่งสนับสนุนงบประมาณ จากภายนอกเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ มีวินัย ในตัวเอง และสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้ครูและ ผู้เกี่ยวข้องเกิดการพัฒนาด้านเอง การจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3.3.2 E: Evaluation การประเมินผล

มีการประเมินสภาพก่อนดำเนินการเพื่อให้ทราบว่าการบริหารจัดการที่ผ่านมาเป็นอย่างไร มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร และนำไปสู่การแก้ปัญหาให้ตรงกับสภาพปัญหานั้นๆ ประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ทราบว่ามีปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานอะไรบ้าง ผลการดำเนินงานคืบหน้าไปในระดับไหน และการประเมินหลังดำเนินการเพื่อ สรุปและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบว่ามีบรรลุเป้าหมายระดับใด ส่วนไหนต้องแก้ไขหรือพัฒนา ให้ดียิ่งขึ้น

3.3.3 D: Developed การพัฒนา

พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ เพื่อให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของท้องถิ่น ภายใต้เงื่อนไขของเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล สร้างความเข้าใจระบบการบริหารจัดการตามเกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปตาม เป้าหมาย พัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีความพร้อมที่จะดำเนินการได้และสามารถ ดึงดูดความสนใจของผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด พัฒนาเครือข่ายทั้งที่เป็นองค์กรคณะบุคคล องค์กร บุคคลจะต้องได้รับการสร้างความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการ และเครือข่ายที่เป็นเทคโนโลยีต้องมีความหลากหลายและทันสมัย

3.3.4 F: Fundamental บริบท

บริบท เช่น ภูมิประเทศ วัฒนธรรม วิถีชีวิต พื้นฐานความรู้ เป็นปัจจัยหนึ่งในการบริหาร การจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน ผู้บริหารต้องเข้าใจในวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้ในการจัดการ ศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

3.3.5 A: Action การปฏิบัติ

การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนทั่วไปเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน สากล การบริหารยุคประเทศไทย 4.0 และตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี จะต้องได้รับความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วนในการดำเนินการ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำและที่สำคัญต้องกระจายอำนาจในการบริหารจัดการและมีความเป็นมืออาชีพ

3.3.6 I: Innovation นวัตกรรม

การเรียนการสอนในชั้นเรียนครูต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะและสามารถ สร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำความรู้ไปสู่การประกอบอาชีพได้อย่าง เหมาะสมโดยผู้บริหารจะต้องมีนวัตกรรมในการบริหารจัดการที่แปลกใหม่ จากการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง



สรุป อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบเกณฑ์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษาเมื่อใช้การบริหารสถานศึกษาทั้งระบบเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

1.1 เปรียบเทียบเกณฑ์ มีการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เทียบเคียงมาตรฐานสากล ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก (World Citizen, Global Citizen) เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการจัดจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นมาตรฐานสากลเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานชาติ โดยมีตัวชี้วัด ความสำเร็จ 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

1.2 จำแนกโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามระดับคุณภาพ สามารถแบ่งกลุ่มโรงเรียนได้ 4 กลุ่ม คือโรงเรียนกลุ่มระดับดีเยี่ยม, ดีมาก, ดี และพอใช้ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มระดับต้องปรับปรุง ไม่ปรากฏในโรงเรียน สพป.เชียงราย เขต 3

ทั้งนี้เนื่องจากทางต้นสังกัดมีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่เกณฑ์โรงเรียนมาตรฐานสากล

2.1 ด้านผู้เรียน ได้แก่ บุคลากร (Man) หลักสูตร (Curriculum) การจัดการเรียนการสอน (Instruction) คุณภาพ (Quality)

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์, ทรัพยากร (Material) การบริหารจัดการ (Management)

2.3 ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (Administrator) ครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and Education Personnel) ปัจจัยพื้นฐานการจัดการ (Management)

ปัจจัยดังกล่าว เป็นไปตามแนวคิดของโรงเรียนมาตรฐานสากล ว่ามีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพทัดเทียมแข่งขันกับนานาชาติโดยการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่เหมาะสม โรงเรียนบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากองค์กร มาตรฐานสากลระดับโลกและมีการสร้างภาคีเครือข่าย

3. รูปแบบการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ไปสู่มาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน พบว่าการที่สถานศึกษาจะเข้าสู่มาตรฐานสากล 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ จะต้องมีการเตรียมการใน 4 ระบบ ในการพัฒนาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล คือ ระบบหลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการ แต่ละระบบมีหลักการสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพ ได้แก่ หลักการบริหารจัดการ หลักกระบวนการบริหาร บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทุกด้าน ทั้งด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นด้วยทุกรายการ

สอดคล้องกับขัตติยา ดั่งสำราญ (2552: 248–272) ศึกษาปรับเปลี่ยนการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ คือ ความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้



ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิจัยในการนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ในแต่ละภูมิภาค เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของรูปแบบและความถูกต้อง เหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ
2. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ไปทดลองใช้ทดสอบ ประสิทธิภาพในการบริหารต่อไป
3. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล นำไปใช้และประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ของรูปแบบการบริหารต่อไป



เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557). *เอกสารแนวทางและเกณฑ์เวทีศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกษมา ทองเอื้อ. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล*. ปรินญาณินพนธ์ ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขัตติยา ดั่งสำราญ. (2552). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์. (2553). *การควบคุมการวัดประเมินและการจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ เวชชะ. (2559). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2558). *รายงานผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. เชียงราย: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.